

Asia: VN/18780/2023

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta. (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi).

Lausunnonantajan lausunto

Onko valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun ja vuorovaikutuksen järjestämiseen näkemyksiä?

Maankäytön ja liikenteen vuorovaikutuksen ja yhteensovittamisen menetelmiä on vielä tarpeen konkretisoida ja sitä, miten seutukaupungin osallistetaan näihin tarkasteluihin ja arviointeihin. Yhdyskuntarakenteen ja aluerakenteen tarkastelujen osalta tarvitaan vuorovaikutteisia tarkastelutapoja kuntien, kaupunkiseutujen ja maakunnan liittojen (Lapin liitto) kanssa. Näillä tahoilla on runsaasti asiantuntemusta kuten myös liikennejärjestelmän ja maankäytön suunnittelun aineistoja hyödynnettäväksi VLJS-työssä.

Kemijärven kaupunki esittää, että parlamentaariseen työryhmään kutsutaan lappilainen kansanedustaja/kansanedustajia tuomaa arviointiohjelmassakin korostettua arktista ja harvaan asutun seudun asiantuntemusta. Lisäksi on huomioitava hallitusohjelmaan kirjattu Pohjoinen ohjelma. Pohjoisen Suomen elinvoiman säilyttäminen on myös geopoliittisesti tärkeää ja Liikenne 12 suunnitelma on keskeinen työväline ohjelman toteuttamiseen. Arviointiohjelman tavoitteisiin olisikin sisällyttävä TEN-T-verkon toteutuksen etenemisen varmistaminen ja Pohjois-Suomen kytkeytyminen eurooppalaiseen sekä Pohjois-Norjan liikenneverkkoon.

Kohdistuuko voimassa olevan valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelman visioon tai tavoitteisiin muutostarpeita? Mikäli kyllä, millaisia muutostarpeita ja miksi? (Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelman sivut 10-11).

Arviointiohjelma ottaa lähtökohdiksi strategiset vaikutukset ja käytännön toimenpiteet ja valmistelu perustuu ajantasaiseen tietoon sekä monipuoliseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen eri toimijoiden kanssa. Väylien kehittämishankkeissa alueellisen saavutettavuuden näkökulma tulee olla painokkaammin esillä. Painotus on luonnollisesti Etelä-Suomen pääväylissä.

Geopoliittisen toimintaympäristön muutos korostaa huoltovarmuusnäkökulmaa sekä on lisännyt sotilaallista liikkuvuutta mm. kansainvälisen sotilaallisen harjoitustoiminnan muodossa. Puolustusvoimien Rovajärven harjoitusalueen käyttö on vilkastunut merkittävästi. Kemijärven logistinen ja geopoliittinen sijainti on keskeinen Itä-Lapin alueella yleisten väyläverkoston (maantiet ja rautatiet) osalta. Rautatieyhteys Kemijärveltä Helsinkiin on elintärkeä koko Itä-Lapin alueelle. Myös TEN-T verkkoon sisältyvä kattava liikenneväylä KT 82 sekä VT:lle vaihtoehtoinen runkoväylä VT 5 kulkevat Kemijärven kautta.

Harvaan asutut seudut sekä arktiset alueet mukaan luettuina on mainittu ohjelman visiossa uusien ja nopeiden liikenne- ja viestintäyhteyksien kehittämistarpeiden osalta. Sen sijaan seutukaupunkien merkittävää rooli aluerakenteessa sekä teollisuuden asettautumisalueina tulisi visiossa huomioida. Seutukaupungit lähialueineen kattavat pinta-alaltaan suuren osan Suomesta ja siten mahdollistetaan koko maan elinvoimaisuuden sekä luonnonvarojen ja rakennetun kansallisomaisuuden kestävän hyödyntämisen.

Onko suunnitelman vaikutusarviointiin ja SOVA-lain (8.4.2005/200 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista) mukaisen ympäristöarvioinnin valmisteluun näkemyksiä?

Vaikutusten arviointiohjelmassa korostuvat nyt infrahankkeiden hankearvioinnit käytettävänä menetelmänä. Arvioinnissa tärkeällä sijalla tulee olla myös muiden toimenpiteiden vaikutusarvioinnit. Lisäksi tarvitaan kaupunkiseutu- ja aluekohtaisia tarkasteluja ja Suomen eri osien ominais- ja erityispiirteiden huomiointia. VLJS:n tavoitteiden toteutumista tulee tarkastella aluekehittämispäätöksen eri näkökulmista myös maaseudulla ja harvaan asutuilla alueilla. Viimeksi mainituilla kannattaa hyödyntää maaseutuvaikutusten arviointiin kehitettyä työkalua.

Toimiva liikenneverkosto vahvistaa seutukaupunkien muodostamaa aluerakennetta. Liikennejärjestelmän ja maankäytön kehityksen näkökulmasta VJS-työssä on tärkeää muodostaa kuva myös 12 vuotta pitemmästä aikajaksosta ja niistä strategisista valinnoista, jotka vievät kohti pitkänaikavälin tavoitetilaa. Tavara- ja henkilöliikenteen tarpeet vaativat myös raideliikenteen osalta investointeja mm. lisääntyvän puutavarakuljetusten, sotilaallisen liikkuvuuden ja matkailuliikenteen myötä. Kemijärven sijainti kolmen tunturin (Suomu, Pyhätunturi ja Sallatunturi) ja Rovaniemen lähialueella on matkailun kehittämisen kannalta keskeinen. Väylien kuormituksen kasvu yhdessä korjausvelan lisääntymisen kanssa luo alueellista eriarvoisuutta saavutettavuudessa. Varsinkin Lapin pääteiden korjausvelka kasvaa huolestuttavasti tietyillä pääväylillä. Suomen kytkeminen osaksi eurooppalaista liikenneverkkoa edellyttää Lapin saavutettavuuden turvaamista mm. pääradan ja maanteiden välityskykyä kehittämällä.

Iivari Pekka
Kemijärven kaupunki